

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMANE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ.
Strada Iuliu Maniu Nr. 36

APARE ODATĂ PE SAPTĂMÂNA
Abonament: 150 Lei la an.

Redactor responsabil:
Dr. SEBASTIAN STANCA
Telefon 13 - 74

Cuvântarea

**P. S. Episcop NICOLAE al Clujului ținută în Senat la 12 Martie a. c.
la proiectul reformei administrative.**

— după notele stenografice —

P. S. Episcopul Clujului: Domnule Președinte, Dilor Senatori, Nu aveam de gând să ridic cuvântul la acest proiect de lege, pentru că, drept mărturisind, el era de mult așteptat și cred chiar că era timpul suprem pentru ca să fie pus la ordinea zilei și adus în discuțiune. Și cu atât mai mult nu voiam aceasta cu cât credeam că reminiscența legilor administrative sub cari am trăit așa cum am trăit — atâtea veacuri să se piardă și în ultimele lor rămășițe, deoarece pentru noi numai legi nu au fost, ci mai mult fără-delegi. (Aplauze).

De aceea priveam cu seninătate proiectul ce ni-se prezintă acum pentru că vedem în el dată posibilitatea de prosperare și întărire pentru neamul și poporul nostru.

Prilejul însă de a vorbi mi l-a oferit dl senator Polony, care prin un atac îndrăzneț nemaipomenit în viața parlamentelor s'a năpustit asupra neamului nostru întreg, asupra stăpânirii și asupra tuturor românilor chemându-ne pe toți la judecată...

O voce: A fost o îndrăzneală.

P. S. Episcopul Clujului: Ne-a chemat la judecată, înaintea istoriei și a lumii întregi civilizate și noi suntem datori să stăm la judecată. Judecata va fi de sigur în ochii tuturor oamenilor nepreocupați și nepărtinitori, în favoarea neamului nostru și a poporului nostru.

Domnul senator Polony cu un accent de sinceritate de astă dată, a expus aici în fața țării, că noi Românii ne-am constituit în niște tirani, cari îi lipsim de toate condițiunile de dezvoltare, a vieții lor economice, culturale și naționale.

Ei bine această acuzațiune gravă în fața țării și în fața lumii, trebuie să fie examinată cu obiectivitate. Fac o respectuoasă întrebare și eu aicea în fața țării către domnul senator Polony: Este ori nu adevărat că școlile din cuprinsul teritoriilor ocupate, sunt astăzi așa cum au fost înainte de 1918, sau dacă s'au înmulțit cu sprinjalul statului român? (Aplauze).

Stabilimentele industriale la Brașov, la Mediaș și pretutindeni cresc și înfloresc de 5 ani încoace. Instituțiile financiare toate și-au sporit capitalurile lor acționare cu milioane. Sunt acestea semne de o asuprire, de o desconsiderare a poporului sășesc? Unde s'a văzut, în ce s'a manifestat această asuprire a neamului nostru asupra poporului sășesc?

Domnilor senatori, departe de a se simți vre-un gest de asuprire sau o tendință de a-i desnaționaliza sau de a-i desbrăca de caracterul lornațional etnic sau de aspirațiile lor culturale, din contră toate orasele sășesti, toată conducerea e azi în mâna d-lor. Toți primarii au rămas la locul lor, toți subprefecții. La magistratul din Sibiu abia acum după cinci ani, a ajuns un singur funcționar român cvalificat bine dar și acela nu-i dă nimeni de lucru, n'are nici un cerc de activitate, e așezat acolo de ochi lumii numai ca să se vadă că este și un român cam de a cincina roată, încolo tot domnii cei vechi.

Limba protocolară este tot limba germană.
Voci: Foarte rău.

I. P. S. Episcopul Clujului: La universitatea sășească domnilor nu numai nu li s'a făcut vr'o

nedreptate, din contră postul de Comes al națiunii săsești, care-l ocupa de drept prefectul județului, s'a luat dela prefectul român și s'a dat unui connațional de al d-lor.

Voci: Foarte rău.

I. P. S. Episcopul Ivan: Dar încă alte multe favoruri și privilegii și cu toate acestea domnul Polony ne chiamă la judecată, ne chiamă înaintea istoriei și înaintea lumii civilizate ca să ne dăm seama de ceia ce facem!

Apoi bine, noi putem sta la judecată, noi putem sta oricând cu fața senină înaintea lumii și a lui Dumnezeu și a oamenilor, cum că noi pe oamenii aceștia, pe poporul acesta l-am tratat cu toată bunătatea și bunăvoința, chiar cu mânuși, am făcut tot ceia ce se poate omenește acorda unor cetățeni în stat. (Aplauze).

Nici limba, nici biserica, nici o instituție de ale connaționalilor sași n'a fost persecutată, nici amenințată, nici batjocurită.

Ei domnilor, acum să vedem ce a fost în trecut, să deschidem paginile istoriei să vedem cum au fost dumnealor atunci când aveau puterea în mână.

Se știe, domnilor cum că așa numita uniune a celor trei națiuni, a ungarilor, a sașilor și a secuilor și a celor patru religii recepte, catolică, luterană, protestantă și unitară aceste șapte păcate ale Ardealului, cum le-a numit istoriograful nostru Gheorghe Barițiu, această uniune, aceste șapte păcate au dăinuit nu până la 1848, ci până la anul 1918, 1 Decembrie. Și d-lor vor ca aceste păcate să le exercite și mai departe asupra poporului nostru! Le convine de minune, pentru că trebuie să constatăm, că administrația maghiară-săsească n'a făcut nimic, dar absolut nimic pentru îndreptarea stării de jale, în care se găsea neamul nostru sub guvernarea lor.

Sasul la toată buna ocaziune a fost în tabăra dușmanilor noștri, el a lucrat la făurirea tuturor legilor. El a fost acela, care din majoritate, ce eram noi, prin împărțiri geometrice artificiale ne-a redus la rolul de minoritari în țara noastră, în propria noastră țară și în propria noastră moșie. În județul Sibiului unul din cele mai luminate județe, astfel arondau cercurile pentru județ, încât în întreg județul formau numai două cercuri românești și douăsprezece sau patrusprezece cercuri săsești, așa încât un cerc săsesc era în satul Selimbăr, altul în Gușterița,

un cerc românesc dela Rășinari până la Poiana, cu zeci de comune, cu 50—60.000 locuitori cari alegeau tot atâția reprezentanți cât un cerc de al lor. Așa ajungeam noi în minoritate în județ. Tot așa și în reprezentanța oraului. Nici o pretenție, jusstă, legală, cinstită, nu o puteam valida. Ba eu am avut prilejul să gust de multeori din privirile sarcastice și ironice ale compatrioților noștri sași. În diferite împrejurări când reclamam câte un drept pe seama preoților și bisericilor noastre mi s'a spus: „Când veți fi voi stăpâni așa să faceți, acum suntem noi stăpâni și facem așa cum cer interesele noastre”.

De aceea nu subvenționau nici cultura, nici așezămintele noastre, ba aceea ce e mai trist și dureros constat în istorie, când a vrut Episcopii noștri să se așeze în Sibiu n'au găsit nici locuință, nici casă de cumpărat fiindcă refuzau toți sașii să-i dea o asemenea locuință. A trebuit ca un magnat ungar să-și vândă o casă ca să se poată așeza Episcopul Moga în Sibiu.

S. S. Patriarhul României Miron Cristea: Da, s'a așezat dar totuși i-a aruncat lucrurile în stradă.

P. S. S. Episcopul Clujului și Feleacului Nicolae Ivan: Până acolo mergeau cu pornirea în contra noastră că nu permiteau ca bisericile să aibă turlă și nici clopote. Le era frică că le strică sunetul clopotelor noastre urechea, ori aceasta jicnea praznicile și sărbătorile lor.

Aceasta a fost situațiunea înainte de 1918. Credęți că s'a schimbat mentalitatea aceasta a neamului săsesc dela 1918 încoace.

Avem un caz strigător la cer. Un preot de ai noștri într'un sat aproape de Sibiu și-a cumpărat o casă între sași, și de 7 ori i-a lat foc numai să plece dintre ei.

O voce: Ei dle Polony așa ne purtăm noi cu d-voastră.

D-l Artur Polony: O față de biserică trebuie să spună adevărul.

P. S. S. Episcopul Clujului și Feleacului Nicolae Ivan: Acesta este adevărul, eu nu exagerez nimic, spun numai adevărul. (Aplauze). Căutați actele la Consistorul din Sibiu.

Dar să răsfoim paginile trecutului, să cetim numai două petițiuni pe care le-a adresat poporul român Reginei Maria Terezia și să vedeți în ce situațiune se găsea poporul nostru sub dominația lor și în ce situațiune se găsesc sașii astăzi

sub domnia românească. Voi ceti petițiunea dela 13 Aprilie 1758, către Regina Maria Terezia de următorul cuprins:

D-l Artur Polony: Dar destul cu trecutul.

P. S. S. Episcopul Clujului și Feleacului Nicolae Ivan: (Citește).

Petiția Românilor din Valea-Rodnei încorporați la orașul Bistriței, trimisă în 13 Aprilie 1758 guvernului transilvan.

Românii se plâng că Sașii caleă în picioare toate drepturile dumnezești și omenesti. Românii sunt cei mai vechi locuitori ai districtului, unde au trăit și cu două sute de ani mai înainte de ce s'a înființat orașul și au servit regelui ca supuși liberi. De cinci ani Sașii îi prigonesc neconținut. Mai întâiu le-au făcut de știre că orașul are multe datorii și ei încă trebuie să contribuie la ștergerea lor. „De când am fost conserși la porunca Majestății Sale — spun Românii, — orașul ne cere și dijme. Ei spun că toate sunt a orașului, munții și pădurile, văile și câmpurile și de aceea trebuie să le dăm dijma dela toate și dela toți. Dacă lor le place, atunci ori avem noi de lucru ori ba, trebuie să plecăm la vânat, căci altfel ne prind și ne bat. Cei cari ne-au conseris, ne-au spus, că trebuie să dăm pentru o păreche de boi un zlot, așisderea de o păreche de cai și dela trei vaci, totuși Sașii scot după fiecare bou 57 de crețari, după fiecare cal tot atâta, iar după o vacă 30 de cruceri. Cu astea însă nu se mulțumesc, mai aruncă pe fiecare floren 9 cruceri și scot acești bani prin execuția cea mai nemiloasă; neajungându-le însă nici aceasta, acum nu de mult au mai cerut după fiecare floren câte 7 cruceri. Dacă nu poți plăti, te prind, te leagă, te închid, ridică în toate satele furci, îți leagă pietrii de picioare și te batjocorește și chinuiește în tot chipul, până ce nu dai banii. Mai ales inspectorul acestui district Ioan Klein, vine la noi cu soldați, cu executori și cu servitori de ai orașului, ne leagă în obezi și dacă-l întrebăm că de ce, el ne răspunde: aveți să dați 9 cruceri până se plătesc datoriile orașului și pe urmă 7 cruceri. Sub titlul cuantumului regesc iau atâta dela noi cât numai putem să dăm și nu vreau să ne dea niciodată cuitanțe despre aceasta, fără mai vin și comisari cari ne arată răvașurile de unde putem să vedem că am dat mai mult decât se cuvenea, iar dacă îi rugăm să nii dea îndărăt ei răd și spun: Vi-i plătește crăiasa.

Cuprinse pe scurt plângerile lor consistau în următoarele:

1. Ei nu sunt iobagii nimănu, ei liberi nati (născuți liber) și ca atari posesori liberi ai terenului și pământului lor. Aceasta afirmație o dovedeau Românii prin faptul, că ei au locuit în district și cu 200 de ani înainte de Sași și că

inspectorul Klein i-a înduplecat cu prilejul conserierii să se declare iobagi și atunci vor plăti mai puțină dare.

2. Sașii îi constrâng, fără să aibă drept, la taxe ilegale, cum sunt dijmela, portăo regi, adausele de fiecare floren și euantumul regesc.

3. Asemenea îi silesc împotriva legii la serviciu și prestațiuni, pe cari le înșiră amănunțit.

O voce: Sălbatec mai erai d-le Polony.

P. S. S. Episcopul Clujului: Aceste sunt documente clasice, cari vorbesc îndeajuns despre modul cum au binevoit a ne trata pe noi compatrioții noștri sași, pe vremea Reginei Maria Terezia, când erau stăpâni.

Să vedem acum un alt document din Rășinari, care ne spune cum încasau impozitele, cum adunau comori, cum au îngrămădit averi, ca apoi să le folosească pentru trebuințele lor, iar pe cetățenii majoritari români să-i lege de glie și să-i facă, să nu se poată mișca nici într-o parte, nici în alta. Iată acest document:

P. S. Episcopul Clujului și Feleacului Nicolae Ivan: (Citește).

Petițiunea rășinărenilor dela sfârșitul veacului XVIII.

„Fiindu-ne poruncă dela Înălțata Crăiasa noastră precum să ne dăm toate plânsorile noastre înaintea tuturor tisturilor care vor fi rânduiți în lege:

Noi, satul Rășinari această plânsoare aducem înaintea mărilor voastre, precum în vremea de demult ne-au spus părinții noștri precum a fost hotarul nostru până unde zic „Vadul Muchii”. Apoi s'au sculat domnii din Sibiu și ni l-au luat până unde se chiamă de cătră cetate „Livadia Bulgărilor”, și din sus „Livadia Tănaciului” și au făcut pace aici, fiind domnii o sută de bărbați și, când au făcut aceea așezare și legătură a fost la anul 1631, Martie 13 zile. Și noi satul Rășinari ne-am ținut de legătură și de pace care s'a făcut atuncea, iară domnii Sibiului nu s'au ținut de legătură și de pace, ci ne-au stricat întâi scaunul cel de lege, care au fost judecând patruzeci de bătrâni jurați, judecată de moarte, și au mânat călărași și au tăiat furcile de le-au coborât jos. Și după aceea s'au pus domnii a stăpâni pădurea în silă și au zis domnii dela Sibiu cătră dregătorii noștri, de acum înainte să bage porci în pădure numai domnii și patruzeci de bătrâni, popii și morarii, și noi neavând nici o putere am căutat să lăsăm.

Iară după aceea fiind județ mare Frank și Sachs Ianăș bulgăr, ne-au oprit să nu mai bage Românii din Rășinari porcii în pădure și ne-au luat lunca cea de fân și un știuc de luncă din sus de către mori, ne iau din trei ploscoane

una, și pe alt știuc de hotar plătim cu bani care face suma în tot anul florinți 33, și din cari ia a treia în tot anul, iau treizeci de cară de fân și luând acestea toate în silă dimpreună și morile. Și iară în domnia acestor domni mai sus numiți Frank și Sachs Ianăș, au adus cărcimă bulgărească în Rășinari și au oprit pe tot omul să nu mai aducă cărcimă în Rășinari, fără numai domol bulgăr, al lui vin să se vânză.

Și când a fost domnul Werder bulgăr a luat un om un cop de vin dela un popă și l-au prins ducând vinul acasă și l-au băgat în curtea sfatului și nu l-a slobozit până n'a plătit 12 florinți birșag, și alți doi oameni într'alt rând au beut într'o seară la un popă și iară i-au prins și i-au ținut în curtea sfatului și când i-au slobozit le-a dat la unul câte 12 lopeți.

După aceea când a fost județ mare domnul Taici (Teutsch) acesta a făcut de a luat dela o stână un caș și un berbec, apoi au luat doi cași și doi berbeci dela toată stâna și au fost multă vreme așa. După aceea fiind județ mare domnul Bosner și bulgăr domnul Tikelea (Czikelius), a lăsat acei doi cași și acei doi berbeci dela toată stâna și au cerut bani dela toate stănilile care face suma peste tot florinți 230, și cerând bani noi n'am voit să dăm știind că sunt ai noștri munții de moșie. Apoi văzând domni că nu dăm banii ne-au prins și ne-au bătut, și au mânat pe domnul Abraham și pe domnul rităr și domnul Lunart (Leonhard) care este județ la Miercurea și pe domnul vașerbirău care este acum, fiind atuncea hodnogi, și au prins pe Bucur Hămbășan fiind deregătoriu, și Maniu Roman și pe Bucur Ihora și pe Alăman Băncilă și pe Coman Răspop și pe Bucur Scumpie, și prinzându-i au zis cătră Hămbășeanu, unde-i judele? El a răspuns, nu știu, că judele fugise de frică, și pe acei oameni cari îi prinsese i-au legat unul de altul de i-au băgat în temniță, bătându-i cât le-a fost voia, și i-au ținut prinși 17 zile și până n'au dat banii munților nu i-au slobozit de acolo, și la un om au băgat călărașii calul în casă și i-a dat fân pe masă și nu l-a scos din casă până n'a plătit tot.

Aceasta ni plânsoarea înaintea mărilor voastre cinstiți domni. Iară când a fost domnul Ta-cob Fânogiu ne-au oprit să nu mai bage em din Rășinari porcul în pădure, nici păzitori de român să nu mai fie, ei pus amândoi de sas.

P. S. S. Episcopul Clujului: Aș putea ceti mai multe astfel de documente, care arată până la evidență, că noi putem sta la judecată cu toți compatrioții sași și aci și ori unde.

Insă lucru neexplicabil: ținând sașii seama de situațiunea schimbată la 918: s'au întrunit la Mediaș și acolo, ca și când le-ar fi venit mîntea la loc, ca și când ar fi văzut realitatea, au de-

clarat, că se împacă cu situațiunea creiată prin jertfele soldaților români.

Insă declarațiunile acestea au fost numai pe hârtie, acestea nu au fost declarațiuni sincere, dovada este că de atunci încoace presa d-lor „Tageblatt”, „Tagespost” și celelalte ziare au făcut alianță cu evreii și cu toate neamurile streine, construind un front unic ca pe vremea aprobatelor și compilatelor și iarăși s'au pornit ofensivele în contra neamului nostru.

O voce: Nu le merge.

P. S. S. Episcopul Ivan al Clujului: Aceasta au făcut-o și o fac zilnic.

Cine citește ziarele minoritare, pentru că de fapt ei sunt minoritari d-lor, pentru că 200 de mii de oameni doar nu vor vrea să cârmuiască ei țara aceasta, nici să fie ei stăpânii și dictatorii noștri ca să ne mai readucă în situațiunea în care am fost înainte de 1918. (Aplauze). Timpurile acelea d-lor nu mai pot reveni și de aceea privim la judecata lumii, la judecata istoriei și a civilizațiunei cu fruntea senină, pentru că noi nu am făcut lucruri de acelea pe care le-au făcut dânșii: din contră i-am tratat cu cea mai mare bunăvoință, cu toată dragostea de cetățeni, în credință că-i vom apropia sufletește de noi și vor colabora și conlucra cu noi și aci în Senat și acasă și pretutindeni la bună starca și progresul țării noastre.

Statul român a făcut și mai mult. Subvențiile bisericilor lor sunt cel puțin de 50 de ori mai mari în raport cu ale bisericilor noastre având în vedere numărul redus al populațiunei.

Sanctitatea Sa Patriarhul României Miron Cristea: Mai mult are Episcopul lor ca mine.

P. S. S. Episcopul Clujului: Invit pe domnul Polony să vadă în budget dacă este așa sau nu.

Dar noi am făcut și mai mult. Superintendentului lor i-am dat loc în Senatul țării, ceea ce nu le-a dat niciodată guvernul unguresc și cu toate acestea ei astăzi sufletește trăiesc în atmosfera de dincolo de Tisza, iar nu aici.

Voci: Rău, foarte rău.

D-l Iuliu Moldovan: În școlile d-v. domnule Polony, învățați ungurește și astăzi.

D-l Artur Polony: Facultativ, domnule!

P. S. S. Episcopul Clujului: Nici în școală, nici în biserică, nici în administrație, nici în orașe, nici la Universitate n'a fost atins nici un drept care l-a avut înainte de 1918: din contră cum am arătat Comesul sașilor și cu Superintendentul

au fost considerați în măsura cea mai largă posibilă.

Cum să ne explicăm atunci eșirea aceasta a domnului Polony? Să nu credem că este numai a dânsului personală, ea este a întreg poporului sășesc. Toți sunt așa, și presa și conducătorii lor, toți sunt dușmanii noștri. Apoi dacă prin reforma agrară s'a luat câte un petec din moșiile cele mari ale universității sășesti pe cari ei le-au stors dela noi cu nedrept. S'a luat dela câte o biserică care avea câte 3—400 jугăre de pământ câștigate cu falsuri, de au ajuns românii să nu-și poată ținea nici o capră în pășunea satului, aceasta este o mică dreptate care s'a făcut poporului nostru, față cu asupririle de veacuri la care a fost supus atâtea secole. Deci este inexplicabilă atitudinea aceasta a lor în ochii tuturor oamenilor, cari judecă clar. Și de aceea trebuie să ne punem întrebarea: oare noi în situațiunea dată, mai putem colabora frățeste cu acest element, mai putem noi să le acordăm toate drepturile și toată încrederea pe care le-am acordat-o până acum? În Adunarea dela Alba-Iulia la care se provoacă d-l Polony, s'a pus întrebarea: Domnilor să să luăm seama ce înscrinem în hotărâri. D-l redactor al hotărârilor, un distins fiu al neamului nostru a spus în ședința de redactare a rezoluțiilor „hotărârile acestea le-am făcut pentru prieteni, dacă vor fi prietenii noștri, le acordăm mai mult decât scriem, pentru dușmani nu scrie nime drepturi, nici prerogative”.

Am luat parte însumi la hotărâri și la redactarea lor și recunosc că era mai bine dacă nu eram prea largi și liberali.

Acum dacă d-lor vor continua să preziste în atitudinea aceasta dușmănoasă și gata de a ne arăta cu degetul în fața Europei ca asupritori, ca barbari, ca oameni cari nu merităm să stăm la conducerea unui stat, apoi atunci trebuie să tragem toate consecințele și mai întâi primele consecințe trebuie să le tragă d-lor. Acesta este singurul remediu, singurul mijloc de a-i aduce la rezon.

Domnul prim-ministru în vorbirea de ieri, o vorbire cum rar am auzit în parlament, o vorbire plină de dragoste și plină de iubire față de toți cetățenii țării, s'a declarat gata să facă unele concesiuni în paguba noastră chiar, admitând că în unele orase se pot alege primari minoritari, un primar ungar ori un primar sas, etc. Unde era pomenit în viața statului unguresc o atitu-

dine atât de creștinească? n'am văzut concesiuni, nimene nu a stat de vorbă cu noi din contră, când s'au ridicat plângerile cuprinse în „memorandumul” din 1881, toți conducătorii noștri au ajuns la Seghedin și Vaț, și au trebuit să stea cu anii întemnițați, să-și prăpădească sănătatea, averea și să-și zdruncine până în temelii viața familiară. Când am ridicat noi pretențiuni pe cari le ceteste acum d-l Polony la adunarea din 1881, s'a asociat vre-unul dintre sași? spuneți.

Sanctitatea Sa Partiarhul Miron Cristea: Ne-au denunțat.

P. S. S. Episcopul Clujului: Nici un deget n'au mișcat, pentru că stăteau foarte bine la adăpostul privilegiilor lor, stăteau bine la spatele ungarilor, pentru a ne gătui mai departe. Aceasta era situațiunea înainte de 1918. Ca unul care cunosc chestiunea din o viață de 20 de ani de muncă și de colaborare cu sașii, nu am putut să las atacul acesta îndrăzneț ce s'a făcut aicea asupra poporului român fără nici un răspuns.

Venind acum la însăși legea, as mai avea numai câteva cuvinte să spun.

Legea în tot cazul prezintă un progres. În raport cu legile administrative pe cari le-am avut noi, nici nu se poate asemăna. În temeiul acestei legi cu funcționarii de carieră, cinstiți, nădăduim să vedem de acum înainte adevărate comune românești, nu îngrămădiri de colibe, comuni înfloritoare pe pământul țării românești dacă administrația cea nouă își va înțelege rostul și va face tot ce este cuprins în dispozițiunile acestei legi.

Funcționarii străini, nu s'au dus prin satele noastre, ca să alinieze, să se îngrijească de igienă, să lupte cu bolile, cari stingeau atâtea vieți omenesti, și să le împedecă. Nu au făcut pentru noi absolut nimic. S'au înfruptat din averile pe cari le aveau în comune, au înființat fonduri de dispozițiuni aproape în toate satele, de cari noi știam și din cari ei acopereau spesele, cari le plăceau și erau foarte mulțumiți văzându-ne la marginile satelor în colibi întunecoase.

Sute de ani am fost osândiți la robie sufletească și trupească sub cărmuirea lor.

Cu unele îmbunătățiri, proiectul prezentat poate deveni una dintre cele mai de folos legi, câte s'au creat acum în timpul din urmă. (Aplauze.)

Pentru ce domnilor? Pentru că sunt luate în

considerare toate drepturile cetățenești. Este dată latitudinea ca majoritățile în orasele cu majoritate ungurească și săsească să poată alege consiliile orașenești fără nici o restricțiune, pentru că cele 3—5 de membrii alesi formează totdeauna majoritatea.

Acesta vor putea să aleagă chiar și pe primar, o concesiune de care minoritarii nici nu au visat.

Aș fi dorit ca subprefecții să rămână cu un cerc de activitate mai bine precizat, și să nu stea la discreția prefecților, aș fi dorit ca pretorii să nu îndeplinească un oficiu ambulant, ci să aibă cancelaria la un centru de unde să conducă buna stare administrativă îngrijind de comunicație, de legea sanitară și de cele culturale etc. În proiect s'a dat la competența consiliului comunal dreptul de a subvenționa cultele. Această problemă mare, e bine să se precizeze mai clar, e chiar necesar să se îndatoreze comunele ca din mijloacele comunale să îngrijească de bună starea bisericilor, preoților, cimitirelor și să le subvenționeze an de an.

Aș fi dorit la discuțiunea specială să vedem reprezentăți în comisiile comunale pe intelectualii satelor noastre anume pe preoți și învățători.

Nu mă pot împăca cu dispoziția, că pretorii să concheme pe primari și notari în toată luna la consultări. Sunt deajuns două întruniri. Aceste costă și timp și parale și sărăcesc satele.

Esperiența ce au făcut alții să ne fie și nouă de învățătură.

De încheiere declar că primesc proiectul de lege așa cum este prezentat. (Aplauze).

Propagandă Cultural-religioasă.

Societatea Academică „Credința ortodoxă” a studenților în teologie, din Institutul nostru Teologic continuă a-și face datoria față de credincioșii bisericii noastre. În ziua de 22 Martie a. c. s'au deplasat în parohia noastră Cara 18 studenți teologi, însoțiți fiind de către dñii profesori Dr. A. Buzdug, Dr. O. Bucevski, Dr. Gh. Stănescu. Studenții au mers deadreptul la biserică, unde corul societății „Credința ortodoxă” sub conducerea studentului teolog I. Delu, a dat răspunsurile liturgice. Liturgia a

a fost celebrată de către preotul local. A. Rimbaș, Dr. A. Buzdug și preotul A. Milea. La sfârșitul liturgiei a predicat d-l profesor A. Buzdug, despre însemnătatea sf. Cruci, care predică a mișcat adânc pe ascultători. După sf. Liturgie studenții și profesorii au fost oaspeții părintelui Rimbaș. Ședința culturală anunțată pe ora 2 d. m. s'a ținut în sala festivă a școalei de stat care a fost arhiplină de lume. Poporul a întâmpinat pe teologii noștri la intrare în sală cu aplauze.

1. Președintele societății Teodor Ciuruș cl. III teologic, printr-o scurtă dar potrivită cuvântare, deschide ședința.

2. „Tatăl nostru” comp. de C. Porumbescu, cântat de corul societății cu atâta suflet, încât poporul a fost impresionat până la lacrimi.

3. D-l prof. Dr. A. Buzdug prin conferința „Alcoolismul” rostită cu multă pricepere și ilustrată cu exemple intuitive dă poporului asistent îndrumări pentru a se feri de această plagă; care bântuie și are urmări atât de stricătoare.

4. „Vino lele” comp. de I. Vidu, cântată de corul soc.

5. „Să muncim neincetat” conferință rostită pe înțelesul poporului de către studentul în teol. Dumitru Nanu. Arată însemnătatea muncii atât din punc de vedere material, cât și moral și urmările lenei preșărând multe exemple plastice în cuvântare. A fost ascultat cu deosebit interes.

6. Cucule peană galbenă” de T. Popovici, cântată de corul societății.

7. „Gâsca” poezie hazlie, declamată cu mult spirit, de către Mircea Fodoreanu student c. I teol.

8. „Ști mândro”.

9. „Tot ți-am zis”, cântate de corul societății.

10. „Oda ostașilor români” de V. Alexandri declamată cu entusiasm de studentul Teodor Ciuruș cl. II teol. care și de data aceasta a știut să redea această poezie pe înțelesul poporului, înălțându-l sufletește.

11. „Psalm 100” cântat cu multă măiestrie de către corul societății.

12. Mihail Grecu, vice-președintele societății, prin cuvinte emoționante, aduce în numele soc. mulțumiri publicului pentru atenția dată, rugându-l ca să primească povețele date de studenți și profesori, ca dela unii cari și ei sunt tot fii de țărani.

Preotul local mulțumește dlor proesori și dlor studenți pentru că au gândit ca și acestei comune să îi procure câteva ore de mulțumire și înălțare sufletească. Felicită pe membrii societății „Credința ortodoxă”, cari într-o formă atât de frumoasă știu să-și îndeplinească menirea lor ca viitori preoți. Laudă activitatea acestei societăți, care abia acum este la începutul vieții sale, și este deja cunoscută în întreg jurul.

Este de menționat că spesele de călătorie ivite cu aceste ocazii sunt acoperite de bunul păstor Prea S. Sa Nicolae Episcop al Clujului, fiind patronul acestei societăți. *m. g.*

ȘTIRI

Patriarhul din Constantinopol. Știri particulare anunță că autoritățile turcești au acordat sinodului din Constantinopol autorizația de a alege un nou patriarh, în locul lui Constantin.

Unificarea bisericească. Proiectul de unificare a organizației bisericești noastre ortodoxe a fost depus Marțea trecută pe biroul Senatului de către dl. Ministru Al. Lapedatu și s'a început discuția. P. S. S. Lucian Tritean ca raportor ceteste un frumos referat asupra proiectului. Cel dintâi a luat cuvântul Sanct. Sa Patriarhul Miron care mulțumește dlui ministru pentru interesul mare și munca desinteresată depusă pentru binele bisericești noastre. Este fericit că biserica noastră a ajuns acest moment istoric de a se vedea organizată într'un legământ unic pentru toate provinciile.

DEPUTAT NOU. Luni în 23 Martie s'a săvârșit alegerea de deputat în cercul vacant al Reghinului. A fost ales dl. Octavian Goga față de candidatul naționalist Voicu Nițescu.

Ion Cirlea unul din fruntașii bisericești noastre din Alba-Iulia a repostat în săptămâna trecută în vârstă de 72 ani. Răposatul a făcut multe daruri bisericești noastre. A pictat biserica din Alba-Iulia, i-a dăruit 7 jug. de pământ, iar acum în urmă a făcut o fundație de o sută de mii de lei. La înmormântare Consistorul nostru a fost reprezentat prin dnii Dr. Seb. Stanca, asesor; Laur. Curea, secretar și Aurel Todoruț, diacon. Odihnească în pace.

CONCERT. Cu ocazia vizitației ce o face P. S. Sa episcopul nostru Nicolae în Alba-Iulia corul episcopiei noastre aranjează un concert religios Sâmbătă în 28 Martie seara la 8 ore în teatrul din acel oras.

Episcopia Banatului. Aflăm că, în peste puțină vreme guvernul va depune pe masa corpurilor legiuitoare, proiectul de lege despre Episcopia Banatului, cu sediul în Timișoara. Aceasta episcopie se va compune din partea nordică a diecezei Caransebeșului și o parte din comunele banatice ce aparțin azi diecezei Aradului.

Distincție. Părintele diacon Dr. *Gheorghe Comsa*, a fost decorat de către Sanctitatea Sa Patriarh *Damianos* al Ierusalimului cu ordinul Sf. Mormânt în gradul de comandor, pentru bunele servicii aduse ortodoxiei. Iar Marți la 10 Martie a fost promovat părintele Comsa doctor în teologie după ce a susținut cu succes și la examenul verbal teza de doctorat: Datoriile proșimei în fața problemelor sociale.

Felicitările noastre.

Propaganda comunistă începe să se manifeste într-o formă nouă și originală.

În Oradea-Mare s'a constatat că de câțva timp, muncitorii organizați în sindicate au renunțat la serviciile religioase ale preotului, la nunți, botezuri, morți, etc. sub pretext că se impune omului o religie necunoscută la botez.

Propagandiștii spun că ei văd în aceste practici religioase un mijloc de subjugare a muncitorului către clasa stăpânitoare burgheză.

Astfel, Dumineca trecută, un al patrulea botez fără preot s'a săvârșit la sindicatul eizmariilor. Cizmarul Cserni a avut de naș la botezul băiatului său întreg sindicatul, iar cuvântarea contra tainelor a fost ținută de secretarul Iosif Kadar.

Copilul a căpătat numele de Carol Gherea, în amintirea celui ce a suferit greva foamei la București, pentru cauza comunismului.

Concordatul. Gazetele din București vestesc că tratativele pentru încheierea Concordatului cu Vaticanul au fost luate pe noi baze, pe care Ungurii le consideră defavorabile lor.

Din această cauză, o delegație de parlamen-

tari unguri având în frunte pe Mitropolitul Czernoch al Ungariei, s'a prezentat la Vatican, pentru a interveni să nu se facă Concordatul, întrucât interesele Ungurilor catolici din România ar fi grav vătămate.

Pe de altă parte se vorbește că cercurile noastre conducătoare se arată acum potrivnice încheierii concordatului, deoarece guvernul român nu va putea admite condițiunile impuse de Papa, dacă Vaticanul va cere înscrierea în Concordat — a sugestiunilor ungurești.

CĂRȚI

La consistoriul nostru sunt depozitate spre desfacere următoarele cărți:

1. Papism și ortodoxism în Ardeal de Dr. G. Ciuhădu — 12.— Lei
2. Români ortodocși și Români uniți de Dr. G. Ciuhădu — 10.— Lei
3. Ortodocșia și creștinismul apusean de P. L. Nicodim — — — 8.— Lei
4. Schisma Românească sau Unirea cu Roma — — — — — 2,50 Lei
5. Analele Asociației „A. Șaguna“ II. și III. à 20 lei, pentru membri — — — — — 16.— Lei
6. Invățăminte cu icoane (12 cărți postale cu icoane din Sft. Scriptură) — — — — — 10.— Lei
7. Vieța unei mame credincioase de Dr. I. Lupăș — — — 5.— Lei
8. Spice din istoria bisericeii de Dr. I. Lupăș — — — — — 5.— Lei
9. O pagină din lupta noastră pentru existență de P. S. N. Ivan — — — — — 5.— Lei
10. „Problema educației sexelor“ 3.— Lei
11. „Femeia“ de Dr. C. Stanca — 20.— Lei

Nr. 64—1925.

3—3

CONCURS

În baza ordinului consistorial din 23 Ianuarie 1925 Nr. 326, pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III Iad cu filia Dorolea în protopresb. Bistriței, se publică concurs cu termen de 30 zile de prima apariție în revista „Renașterea”.

- Emolumentele împreunate cu acest post sunt:
1. Întregirea salariului preoțesc dela stat;
 2. Locuință în casa parohială cu 3 camere, culină și supraedificate economice;
 3. Sesiune parohială de 23 jug.;
 4. Lemne de foc 10 stânjani aduși la locuință;
 5. Venitele stolare îndatinate.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile de concurs, legal întocmite Oficiului protopresbiteral ort. rom. în Bistrița și au voie a se pronunța în vre-o Duminecă ori sârbătoare și în comună spre a face cunostință cu credincioșii.

Bistrița, 4 Februarie 1925.

Oficiul protopresb. ort. rom. al Bistriței în înțelegere cu comitetul parohial.

Grigore Pletosu, protop.

Nr. 90—19p5.

3—3

CONCURS REPETIT

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia de clasa a III-a Dobricel, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima lui apariție în ziarul diecezan „Renașterea”.

Beneficiile parohului sunt:

1. Salar dela stat;
2. Locuință în casa parohială, după repararea ei;
3. Sesiune parohială de 15 jughere pășune;
4. Dela 90 familii câte o ferdelă mică de cucuruz în grăunțe și câte o zi de lucru cu palma;
5. Venitele stolare obicinuite.

Concurenții își vor înainta cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în termenul amintit mai sus la subsemnatul oficiu protopopesc și se vor prezenta, pe lângă prealabila încunostințare a mea, într'o Duminecă ori sârbătoare, spre a se face cunoscători poporului.

Dej, la 23 Februarie 1925.

Oficiul protopopesc al tractului ort. român Dej, în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Herman, protopop.